

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

Від 25 серпня 2016 року
(протокол № 1)

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА
ІСТОРИКО-ПОБУТОВОГО ТА СУЧАСНОГО
БАЛЬНОГО ТАНЦЮ
(ІСТОРИКО-ПОБУТОВИЙ ТАНЕЦЬ)**

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавр
спеціальності 024 Хореографія

**Бердянськ
2016 рік**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Бердянським державним педагогічним університетом

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії Сердюк Тетяна Іванівна.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “16” червня 2016 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Теорія і методика історико-побутового та сучасного бального танцю» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр спеціальності 24 Хореографія.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є побутові танці різних епох: від Середньовіччя до XIX століття з відповідною хореографічною лексикою.

Міждисциплінарні зв'язки : Дисципліна є провідною в системі хореографічної підготовки і базується на знаннях, уміннях і навичках, які отримали студенти під час засвоєння теорії та методики класичного, народно-сценічного, українського танців, історії хореографічного мистецтва та інших фахових дисциплін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з повним обсягом усіх надбань історико-побутової хореографії, засвоєння теорії та здобуття практичних навичок з методики виконання та викладання історико-побутового танцю.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія і методика історико-побутового та сучасного бального танцю» є розвиток навичок правильно передавати особливості стилю та манери виконання історико-побутових танців різних епох; набуття розуміння та органічного відчуття характеру виконання танців в залежності від специфіки костюму тієї чи іншої епохи; знайомство та освоєння студентами лексики та композиційних форм побутового танцю, відповідно до основних етапів історичного розвитку хореографії; набуття вміння методично грамотно виконувати окремі рухи та цілі танцювальні композиції побутових танців та роботи методичний аналіз згідно з правилами виконання, навчити навичкам володіння аксесуарами, необхідних для побутових танців: віяло, плащ, капелюх, шпага, шлейф, сприяти набуттю педагогічних навичок і вмінь керівника танцювального колективу, опанування методики викладання «Історико-побутового танцю» з урахуванням вікових категорій учнів та специфіки учбового закладу.

1.3. Згідно з вимогами освітньо - професійної програми студенти набувають компетентностей:

Загальних:

Інструментальні: здатність до організації та планування, вміння застосовувати базові загальні знання, правильно розмовляти та писати різними комунікативними стилями (неофіційним, офіційним та науковим), вільно застосовувати наукові та хореографічні терміни; вміння працювати з комп'ютерними програмами; здатність розв'язувати проблеми і приймати рішення, здійснювати пошук інформації з різних джерел.

Системні: здатність застосовувати знання на практиці, використовувати дослідницькі навички та вміння, проявляти лідерські якості, креативність, самостійність творчого мислення, прагнення до пошуку індивідуального хореографічного стилю, бажання досягти успіху в професійній сфері.

Етичні: знання та дотримання принципів етичного кодексу хореографа (творча незалежність, відповідальність тощо) педагогічної етики; повага гідності учасників навчально-виховного процесу.

Фахових:

Загально-професійні (базові)

- Здатність до рефлексії, самовдосконалення і підвищення рівня професійної майстерності.
- Здатність проектувати і проводити науково -дослідницьку та творчо - пошукову роботу.
- Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Спеціалізовано-професійні

- Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності з урахуванням індивідуальних хореографічних і фізичних здібностей; злагоджено працювати в групі виконавців.
- Здатність використовувати спеціальну термінологію та адекватні комунікативні засоби рідної та іноземної мов (в усній та письмовій формах) у

педагогічному спілкуванні та творчому процесі; застосовувати вербальний коментар в процесі навчання в лаконічній та доступній формі.

Демонструвати такі результати навчання:

<i>Знання</i>	ПРЗ 2. Здатність застосовувати знання з теорії музики та навички гри на музичному інструменті; співпрацювати з концертмейстером, аргументовано підходити до вибору музичних творів в педагогічній діяльності та балетмейстерській творчості.
	ПРЗ 3. Здатність застосовувати базові філософсько-естетичні, мистецтвознавчі, історико-культурологічні знання в професійній діяльності.
<i>Уміння</i>	ПРУ 3. Уміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; здійснювати комунікаційну взаємодію за допомогою соціальних мереж; систематизувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.
	ПРУ 6. Уміння самостійно досліджувати наукову проблему в галузі хореографічного мистецтва, писати наукову роботу відповідно до вимог, дискутувати і аргументувати власну позицію
<i>Комунікація</i>	ПРК 2. Здатність використовувати знання професійного дискурсу, термінології свого фаху, джерел поповнення лексики української та іноземної мов; уміння спілкуватися українською мовою у професійному середовищі, дотримуватися етики ділового спілкування; пояснювати фахівцям і нефаківцям інформацію, ідеї, проблеми, рішення у сфері хореографічного мистецтва; аналізувати іншомовні джерела інформації для отримання даних та прийняття професійних рішень.
<i>Автономність і відповідальність</i>	ПРАВ 1. Здатність якісно виконувати завдання професійної діяльності на основі інструкцій, методичних рекомендацій, встановлених норм, нормативів, технічних умов тощо.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **150 години/ 5 кредитів ECTS.**

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до предмету

Мета та завдання курсу, його зв'язок з іншими хореографічними дисциплінами. Побутова хореографія та її роль в загальній культурі людей. Засвоєння курсу як знайомство з історією суспільства певних часів, значними суспільно-політичними подіями, побутовим устроєм, костюмами та багатьма іншими факторами, які визначають манеру та стиль людської поведінки. Виникнення побутових танців в Європі. Зв'язок по побутової хореографії з народними першоджерелами. Класифікація та періодизація бальних танців. Французька термінологія історико -побутового танцю. Теоретичні праці в галузі історико -побутового танцю. Перші трактати про танець XIV –XV ст. Доменіко де Фераро, Еб ріо, Карназано. Збірник описів венеціанських танців Ф.Корозо «Ballarino»; «Золота рукопис бассдансів» Маргарити Австрійської; англійській підручник бассдансів Роберта Коміланда.

Французький теоретик Туано Арбо та його праця «Орхезографія» в дослідженні та нцювального мистецтва. Італійські автори праць з хореографічного мистецтва. «Листи про танець» Ж.Ж.Новерра.

Змістовий модуль 2. Танцювальна культура Середньовіччя

Історична характеристика епохи Середньовіччя, моралі, костюму та музики. Відмінність між нар одними побутовими танцями і танцями знаті на святах. Гніт церкви як перешкода у розвитку бального танцю. Неоднорідність танцювальної техніки, манери виконання, музичного супроводу танців Середньовіччя. Поява та розповсюдження парного танцю. Бали, маскаради.

Найпопулярніший танець епохи Середньовіччя – бранль, як першоджерело всіх бальних танців, що виникли пізніше. Різновиди бранлів, характеристика манери виконання цього танцю.

Походження танцю фарандола, характер виконання та його зміст

Характерні фігури фарандоли: «змійка», «спіраль», «арка», «равлик», «мости», «лабіринт».

Характерні особливості «Селянського бранлю». Походження, види та характерна манера виконання старовинного французького танцю рігодон. Різновиди танцю бурре.

Елементи танців: постанова корпусу, голови та ніг; основні положення рук дами, манера тримати сукню; положення рук кавалера, навички володіння головним убором; реверанс дами; салют та уклін кавалера.

Кроки бранля – простого, подвійного, з репризою. Танцювальні рухи «Селянського бранля»: крок з підстрибуванням, веселий бранль з подвійними переступанням (pas grue – «журавлинний крок»). «Схрещений крок» танцю рігодон. Чергування стрибків з pas marche та pas de bourree в танці бурре.

Змістовий модуль 3. Танцювальна культура епохи Середньовіччя

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції епохи Середньовіччя «Мораванський бранль» та «Селянський бранль». Побудова та відпрацювання танцювальної композиції епохи Середньовіччя «Фарандола», «Регідон», «Бурре».

Змістовий модуль 4. Танцювальна культура епохи Відродження

Епоха Відродження та її вплив на побутову хореографію. Ускладнення народних танців та трансформація їх в придворні танці, перероблені та змінені згідно з правилами етикету. Значення танцювальної музики. Поява «фігурних танців». Костюм XVI-XVII століть та його вплив на техніку та манеру виконання танців.

Характеристика французької та італійської манер виконання салонних танців. Поступове втрачання визначного значення багатства костюму та суспільного стану. Зростання важливості виконавчої культури, особливо граціозності рухів та вишуканості манер. Поява вивернутих позицій ніг і рухів на півпальцях вимагає від виконавців підтягнутості та легкості корпусу. Відсутність різниці чоловічого та жіночого танцю.

Басданси: техніка, композиція, манера виконання. Характеристика та опис масового танцю «Монтаньяр». Характерна особливість та специфіка парного танцю італійського походження «Вольта», основний малюнок цього танцю. Характеристика італійського стародавнього танцю «Гальярда», виконання

серенад на мелодії гальярди. Версії походження павани. Характеристика та манера виконання цього танцю. Куранта – урочистий, придворний танець – «танець манери». Композиційний малюнок танцю. Проста й складна куранта. Пантомімічний характер куранти.

Елементи танців: основні положення рук дами та кавалера; реверанс дами та уклін кавалера; положення рук у парі.

Основний крок танцю «Монтаньяр». Характерні рухи танцю гальярди – кроки, стрибки (*tu de vache*), праві та ліві переступання, позировки (*руади*), «журавлинний крок» (*pied en l'air*, або *grue*). Прості та подвійні кроки павани. Кроки куранти: прості, глісуючі, *demi-courre*, основний крок куранти: *temps de courante*. Основні елементи складної куранти.

Змістовий модуль 5. Танцювальна культура епохи Відродження.

Побудова та відпрацювання композицій танців «Павана», «Куранта». Побудова та відпрацювання композицій танців «Вольта», «Монтарьян» та «Гальярда».

Змістовий модуль 6. Танцювальна культура XVIII століття

XVIII століття – пора Просвітництва та розвитку салонної культури. Затвердження нового декоративного стилю – рококо. Впливання вишуканого та витонченого стилю рококо на вбрання балів, наряди дам і кавалерів, манеру поведінки, стиль бальної хореографії. Ускладнення та удосконалення лексики бального танцю, який одночасно є сценічним. Особливості композиції та рисунка танців, різноманітність рухів рук. Указ Людовика XV про платні громадські бали у будинку Оперного театру в 1715 році. Остаточне розподілення побутового та сценічного танців наприкінці XVIII століття. Найбільш характерні танці – менует, гавот, а також контрданс. Зародження бального танцю в Росії. Реформи і перетворення в культурі за часів Петра I. Асамблеї, маскаради, їх організація, проведення та правила поведінки. Початок обов'язкового вивчення танців.

Полонез – прикраса оперно-балетних вистав. Походження та характеристика танцю полонез. Строгість постави, гордовитість та зібраність у виконанні танцю полонез.

Виникнення та характеристика танцю гавот. Опис «Гавота Вестриса», складений відомим танцівником і балетмейстером Г.Вестрисом.

Менует – «король танців та танець королів» дає найбільш яскраве уявлення про техніку та манеру виконання танців. Деякі рухи гавота та менуета як елементи майбутньої мови класичного танцю.

Найпопулярніший танець XVIII століття – контрданс, збірна назва та дослідження цього танцю. Схема та розташування пар у контрдансах.

Тампет та матредур – побутові танці Французької революції. Виникнення та характеристика танцю тампет. Спорідненість композиційної схеми тампет з контрдансом, французької кадриллю, екосезом. .

Елементи композиції танців XVIII століття : реверанс з кроком вбік та з розворотом на croise; основні положення рук дами та кавалера в парі.

Основний крок полонезу з неглибоким і плавним присіданням на третій чверті кожного такту.

Рухи танцю гавот: grand jete, pas assemble, entrechat quatre, foute, pas glissade, jete із заносками, pas de basque уперед, pas de bourree назад, jete en tournant, entrachat quatre, pas balance, pas jete, rond de jambe.

Основний крок менуету (pas menuet), pas de bourree, pas menuet a droite et gauche, pas balance, поважний та гордовитий крок pas grave.

Композиційний малюнок і характер рухів контрдансу: pas chasse, pas balance, pas debasque.

Троєкратні удари в діолоні як характерні особливості танцю тампет. Композиційний малюнок і танцювальні рухи танцю тампет: коло, шен chasse, croise, реверанси, balance на місці, вперед, назад, chasse -roise, moulinet (хрест), traverse (переходи).

Змістовий модуль 7. Танцювальна культура XVIII століття

Побудова та відпрацювання танцювальної композиції «Полонез» та «Гавот». Побудова та відпрацювання танцювальної композиції «Контрданс» та «Тампет».

Змістовий модуль 8. Танцювальна культура XIX століття

XIX століття – століття масових бальних танців, ритмічно живих і природних. Поважний вплив народного танцю. Поява танців з обов'язковою

композицією, особливості малюнка танців. Розповсюдження бальних танців у різних колах суспільства. Різноманітність положень у парі, невимушена манера виконання. Вплив костюма на техніку та манеру виконання. Застосування багатьох позицій рук і ніг класичного танцю, але у менш виворітному положенні. Вивчення чоловічої та жіночої партії.

Характеристика найбільш популярних танців XIX ст. – французька кадрили, краков'як, полька, мазурка, вальс-алеман.

Історія вальсу, його становлення, еволюція та розповсюдження. Значення музики в популяризації вальсу. Місце вальсу в романтичних балетах А.Адана, Л.Деліба, П.Чайковського, К.Глазунова. Місце найпопулярніших танців XIX ст. в літературі та живопису.

Елементи танців XIX ст.: постанова корпусу, рук, ніг, голови; позиції рук та ніг; реверанс дами та уклін кавалера; основні положення рук дами та кавалера в парі; assemble, entrechat quatre, jete, pas glisse; pas chasse; pas eleve; чотири форми pas chasse; double pas chasse; pas balance на місці, з просуванням вперед, назад, з обертотом; pas de bourree, pas gala, pas couru; pas de basque на місці, з просуванням вперед, назад, у обертоті; pas вальсу без обертоту, з обертотом праворуч, ліворуч.

Змістовий модуль 9. Танцювальна культура XIX століття

Побудова та відпрацювання композицій танців «Падеграс», «Краков'як».

Побудова та відпрацювання композицій танців «Вальс Алеман» та «Вальс».

Змістовий модуль 10. Відпрацювання навчального матеріалу до відкритого екзаменаційного заняття з історико-побутового танцю

Підсумок історичних, теоретико -методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури епохи Середньовіччя. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, аудіо матеріалу, творів живопису щодо добору наочного матеріалу танцювальної культури епохи Середньовіччя до відкритого залікового заняття з дисципліни.

Підсумок історичних, теоретико -методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури епохи Відродження. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, аудіо матеріалу, творів живопису

щодо добору наочного матеріалу танцювальної культури епохи Відродження до відкритого залікового заняття з дисципліни.

Підсумок історичних, теоретико -методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури XVIII століття. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, аудіо матеріалу, творів живопису щодо добору наочного матеріалу танцювальної к ультури XVIII століття до відкритого залікового заняття з дисципліни.

Підсумок історичних, теоретико -методичних знань та практичних умінь і навичок студентів з танцювальної культури XIX століття. Опрацювання літературних, мистецтвознавчих джерел, відео, а удіо матеріалу, творів живопису щодо добору наочного матеріалу танцювальної культури XIX століття до відкритого залікового заняття з дисципліни.

3. Рекомендована література

Базова

1. Сердюк Т.І. Теорія та методика історико -побутового танцю : [навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки 6.020202 Хореографія*] / Т.І.Сердюк. – Бердянськ : 2014.
2. Криворотенко А. Ю., І. Г. Терешко Теорія і методика історико-побутового танцю : навч.-метод. посіб. / А. Ю. Криворотенко, І. Г. Терешко. – Умань : 2015.
3. Васильева-Рождественская М. Историко -бытовой танец / М. Васильева-Рождественская. – Москва : 1987.

Допоміжна

1. Воронина И. Историко-бытовой танец / И. Воронины. – Москва : 1980.
2. Ивановский Н.П. Бальный танец XVI-XIX вв. / Н.П.Ивановский. – Калининград. 2004.

Інформаційні ресурси

1. www.bdpu.org (сайт БДПУ, library)
2. Медіатека ІППОМ БДПУ – 5Б-306
3. Медіатека кафедри хореографії – 5-Б-500

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання – ЗАЛІК, ЕКЗАМЕН**5. Засоби діагностики успішності навчання:**

усні опитування, тести, презентація танців різних епох.